

Skydd av kulturarv

FN-organet UNESCO arbetar med frågor om världens kulturarv. Internationellt uppstår ofta konflikter och diskussioner kring viktiga kulturarv. Det kan gälla vem som har rätt till ett specifikt kulturarv, bevarande av ett kulturarv, förstörelse av kulturarv vid konflikter eller förflyttning och förändring av kulturarv. Vid krig och konflikt är kulturarv ofta särskilt utsatta.

I detta utskott kommer kan ni arbeta med olika perspektiv:

- skyddet av kulturarv i väpnade konflikter
- rätten till ett kulturarv som någon gång i historien eller i nutid kanske flyttats, beslagtogs och/eller stulits från en plats till en annan.
- Hur turism, klimat- och miljöförändringar påverkar kulturarv

1. Vad är ett kulturarv

På denna länk kan du läsa om hur UNESCO definierar ett kulturarv.

<https://en.unesco.org/fieldoffice/santiago/cultura/patrimonio> . Kort kan man säga att kulturarv kan vara byggnader, monument, föremål men det kan också vara naturarv så som tex stora barriärrevet utanför Australien. Även konst, traditioner och riter av olika slag kan utgöra kulturarv. Vad som klassas som kulturarv är föränderligt.

2. Varför är detta en viktig fråga

Kulturarv är världens, en stats eller en specifik grupps gemensamma historia och minne. När kulturminne förstörs, beslagtas, eller förändras så påverkas historieskrivningen d.v.s. vår kunskap om vad som skett i gången tid. Det historiska minnet och det som kan skapa identitet, arv och gemensamma referensramar suddas ut.

3. Världsarvskonventionen

Världsarvskonventionen från 1972 handlar om skydd för världens kultur- och naturarv. Målet är att världens folk ska samarbeta för att identifiera, skydda, bevara, presentera och överlämna det centrala kultur- och naturarvet i världen till kommande generationer.

Läs om världsarvskonventionen här <https://unesco.se/kultur/varldsarvskonventionen/> eller här <https://www.museovirasto.fi/sv/om-oss/internationell-verksamhet/internationella-avtal> .

4. Kulturförstörelse i väpnad konflikt

Efter andra världskriget uppmärksammades behovet av att skydda kulturarv. År 1949 skrevs de fyra Genèvekonventionerna och år 1954 antogs Haagkonventionen/Kulturkonventionen. I dessa regleras skyddet av kulturarv i väpnad konflikt.

<https://www.rodakorset.se/var-varld/krigets-lagar/vad-ar-krigets-lagar/vilka-och-vad-skyddas-i-krig/kulturegendom/>

Förstörelse sker såväl som en direkt följd av krigföringen men ofta också medvetet av de krigförande parterna. Att skada ett kulturarv är ett krigsbrott. I Internationella brottmålsdomstolen i Haag (ICC) kan man döma personer som medverkat i förstörelse av kulturarv. Ett exempel är en dom där en jihadist dömdes för krigsbrottet förstörelse av kulturarv i Mali.

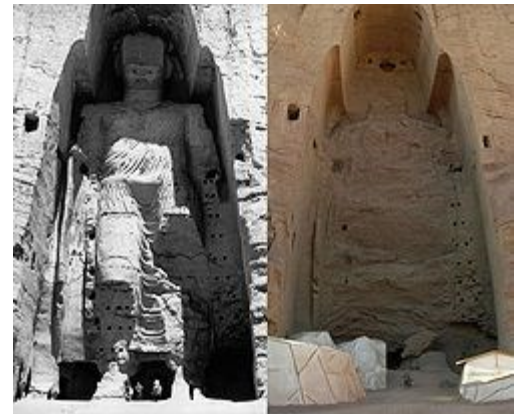
<https://www.svd.se/a/3g5R9/unik-dom-forstorelse-av-kulturarv-krigsbrott>

<https://news.un.org/en/story/2017/08/563502-icc-orders-former-mali-islamist-pay-more-3-million-damage-timbuktu-cultural>

Även Afghanistan, Syrien och Ukraina är exempel på nutida konflikter i vilka viktiga kulturarv har förstörts och plundrats.

Varför används förstörelse av kultur som ett vapen i konflikter?

<https://www.uu.se/nyheter/artikel/?id=12374&typ=artikel>

År 2001 sprängde talibanerna sönder buddhastatyerna i Bamiyandalen, Afghanistan. Statyerna, en större och en mindre, färdigställdes på 500- 600-talen. På bilden ses den stora statyn före och efter år 2001

5. Kulturarv - tvister kring historiska föremål

Förutom skyddet av kulturarv i konflikt så är ofta konflikter som rör rätten till ett historiskt arv/en historisk kvarleva en viktig fråga. Vem äger rätten till en historisk kvarleva? Det kan vara föremål som i historien har flyttats, kanske stulits, till ett annat land och nu finns på museum, det kan t.ex. vara kvarlevor från människor som levtt för länge sedan, eller böcker och konst. Skall kulturegendom återlämnas?

<https://en.unesco.org/fightrafficking/icprcp>

Exempel: samernas arv <https://www.sametinget.se/samiska-kvarlevor>

Artikel som väcker frågor kring ägandet av kulturföremål

<https://popularhistoria.se/vetenskap/arkeologi/vem-ager-skatterna>

6. Klimat- och miljöförändringar, turism

Turism, klimat- och miljöförändringar påverkar också våra kulturarv. Unesco arbetar också med detta. Att kunna besöka världens kulturarv skapar också gemensam referensram och ett historiemedvetande. Där massturism uppstår finns det risk att kulturarv slits och förstörs.

Klimatförändringar och miljöproblem orsakar att kulturarv förstörs.

<https://www.svt.se/kultur/sa-paverkas-kulturarv-av-overturism>

Hur klimatet påverkar kulturarv <https://historiska.se/upptack-historien/artikel/hotat-kulturarv/>

<https://omni.se/stora-barriarrevet-klassas-inte-som-hotat-varldsarv/a/pO5Ww1>

<https://www.nationalgeographic.com/premium/article/petra-ancient-technology-climate-change-floods>

7. Frågor att arbeta med i utskottet

- Hur kan man tydligare säkra och förebygga skyddet av kulturarv och kulturföremål i konflikt?
- I de fall kulturarv förstörs, flyttas eller förändras under konflikt – vilka konsekvenser bör det medföra för de som förstört kulturarv?
- Hur skall man avgöra tvister och rättigheter till kulturarv?
- Hur kan man skydda kulturarv från klimat-miljöförändringar?
- Kan turism till viktiga kulturarv säkra kulturarvet för framtiden? Vilka risker finns?

Ytterligare några exempel:

Ukraina <https://www.svt.se/kultur/unesco-ukraina-har-forlorat-drygt-95-miljarder-kronor-pa-forstord-kultur-och-turism>

<https://unesco.se/ett-ar-av-motstand-unescos-insatser-i-ukraina/>

Mali <https://www.forskning.se/2017/03/16/sa-raddas-arvet-fran-okenstaden-timbuktu/>

Folk och Försvar om att skydda kultur i krig <https://www.youtube.com/watch?v=N5FNgnN5uO8>